

Helsingin kaupunki
Ympäristökeskus

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaaminen Toimintaohjelma 2008–2017

Toteutumisen seuranta 2011–2013

Sisällys

Yhteenveto	3
1 Yleiset tavoitteet ja toimenpiteet.....	4
2 Tavoitteet ja toimenpiteet elinympäristöittäin.....	10
2.1 Luonnonympäristöt.....	11
2.1.1 Vesialueet	11
2.1.2 Metsät ja suot	15
2.2 Kulttuuriympäristöt.....	17
2.2.1 Vanhat puistot	17
2.2.2 Maatalousympäristöt	19
2.2.3 Niityt, kedot.....	19
2.2.4 Muut kulttuuriympäristöt	21
3 Ympäristövastuullisuuden edistämiseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet	22

Yhteenveto

Vuoden 2014 alussa tehdyn seurantakyselyn mukaan Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2008–2017 toimenpiteistä yli 80 % on käynnistynyt.

Kaupunkisuunnitteluvirastossa toimintaohjelmasta on toteutunut tai käynnissä 17 toimenpidettä eli 95 % kaikista toimenpiteistä. Yksi toimenpide on valmistunut: niittyverkoston merkitystä on selvitetty yleiskaavatyöhön liittyvän viherrakenneselvityksen yhteydessä.

Liikuntavirastossa on käynnistetty neljä viidestä eli 80 % esitetyistä toimenpiteistä. Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus on pyritty ottamaan huomion erityisesti merenranta-alueilla, ulkoilualueilla ja liikuntapaidoissa sekä suunnittelussa että rakentamisessa ja hoidossa. Esimerkiksi vieraslajien torjuntatyötä on tehty rannoilla ja saarilla.

Rakennusvirastossa toimenpiteistä on käynnissä 80 %. Tyypillistä rakennusviraston tilanteessa on, että toimenpiteisiin liittyvä ohjeistus on laadittu ja toteutus on jatkuvaa. Monet näistä liittyvät luonnonhoitoon. Esimerkiksi vieraslajien torjunta ja hävittäminen on huomioitu monella eri taholla. Myöhemmin on 11 toimenpidettä (15 %). Näitä ovat mm. lampien ravinnekuormituksen vähentäminen, viherrakentamisen ohjeistuksen päivittäminen ja saariston perinnebiotooppien hoito. Valmiita toimenpiteitä on kaksi. Toinen niistä on lähteiden kunnostussuunnittelu ja toinen on vieraslajiohje siirtolapuutarha- ja kesämajayhdistyksille.

Ympäristökeskuksessa seitsemän toimenpidettä eli noin 20 % on valmistunut. Ne liittyvät pääasiassa luontotiedon välitykseen. Sen lisäksi työn alla on puolet eli 16 kappaletta sekä vesistöjen että muun luonnon monimuotoisuuteen liittyvää toimenpidettä. Myöhemmin on yhdeksän toimenpidettä (noin 25 %). Näitä ovat mm. Biotooppikartoitus ja harvinaisten lajien hoitosuunnitelmat. Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelut huomioivia kannustimia on kehitetty vuosittain tulospalkkiojärjestelmän osana.

Merkittävä edistysaskel luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa on ollut yleiskaavatyöhön liittyvä selvitys Helsingin kestävästä viherrakenteesta. Lisäksi luontotietoa on saatu lisää erityisesti metsien monimuotoisuudesta. Niittyjä on kartoitettu ja niittyjen hoitoa on lisätty. Merkittävä on ollut myös Longinojan kunnostus, jossa suunnitelma laadittiin ensimmäistä kertaa ojan koko valuma-alueelle. Rakennetuilla alueilla luonnon monimuotoisuutta voidaan suunnitella kehitetyn viherkertoimen avulla. Uutta on myös hulevesien varassa olevien kosteikoiden vesitalouden sekä luonto- ja virkistysarvojen turvaamiseen tähtäävät selvitykset. Monissa näistä kaupungin virastojen kanssa yhteistyössä ovat olleet Helsingin yliopisto, Uudenmaan ELY-keskus ja Suomen ympäristökeskus.

Helsingin luonnon monimuotoisuutta ja toimintaohjelman toteutumista kuvaavia indikaattoreita on käytössä kuusi. Ne ovat luonnonsuojelualueiden, suojeltujen luontotyyppien ja erityisesti suojeltavien lajien määrät, saariston linnuston indikaattorilajien esiintyminen, purojen taimenet ja lampien vedenlaatu.

1 Yleiset tavoitteet ja toimenpiteet

TAVOITE 1

PÄÄKAUPUNKISEUDUN KUNNAT SEURAAVAT YHTEISTYÖSSÄ ILMASTONMUUTOKSEN LUONNON MONIMUOTOISUDELLE AIHEUTTAMIA VAIKUTUKSIA.

Perustettu työryhmä ei ole toiminut

TAVOITE 2

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA EKOSYSTEEMIPALVELUIDEN TURVAAMINEN SUUNNITELLAAN YHTEISTYÖSSÄ ASUKKAIDEN KANSSA.

Yleiskaavan valmistelu

- Yleiskaava
- karttakysely
- työpajat

Vihersormien suunnittelu: Helsingipuisto ja Itä-Helsingin kulttuuripuisto

- keskustelupalstat

Luontotietojärjestelmän täydentäminen

Vuorovaikutteinen luonnonhoidon suunnittelu

Ympäristökeskuksen tulossuunnitelmassa kannustimia, jotka edistävät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen huomioimista suunnittelussa

TAVOITE 3

LUONNON YDINALUEET JA EKOLOGINEN VERKOSTO TURVATAAN PÄÄKAUPUNKISEUDULLA.

Helsingin ympäristöpolitiikka 2012

Viheraluestrategia Vihreä ja merellinen Helsinki 2050 (vistra), osa I: lähtökohdat ja visio

Yleiskaavan valmistelu

- Yleiskaavan vihervisio
- Helsingin viher- ja virkistysalueet ja kaupunkiluonto. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2013
- Helsingin kestävä viherrakenne -selvitys
- niittyverkosto osana viherverkostoa

Vihersormien suunnittelu

- Itä-Helsingin kulttuuripuiston kehittämistavoitteet 2011
- Helsingipuiston yleissuunnitelma 2012
- Keskuspuiston keskiosan asemakaava 2013
- Viikki-Kivikon vihersormen suunnitelma työn alla

Ulkoilureittien toteutus

- kulkua ohjaavia rakenteita kuten pitkospuita ja portaita
- arvokkaimpien kohteiden kiertämistä erityisesti metsissä ja rannoilla

Vartiokylän linnavuoren ketoa.

TAVOITE 4

HELSINGIN BIOTOOPIT JA GEOTOOPIT KARTOITETAAN.

Geotooppikartta on valmis

Biotooppikartoitus on kesken

Helsingin kestävä viherrakenne-selvitys (syksyllä tulossa lopullinen versio)

- elinympäristötyypit
- kaupunkibiotoopit

TAVOITE 5

VAKIINTUNUT LAJISTO JA GEENIAINES TURVATAAN.

Helsingin kestävä viherrakenne-selvitys

- lajirikkaus
- vaateliaat lajit
- alkuperäisten elinympäristöjen osuus ja arvioitu muutos

Luonnonhoidon linjaus

Kanien vähentäminen

Rottien torjuntaa

Kaupunkikasvioppaan päivitys

- vieraslajilista päivitetty
- haitallisten vieraslajien käyttö koristekasveina kielletty
- haitallisimpien lajien torjuntaa jatkettu

Luontoinventoinnit

- Luontotietojärjestelmä
- Tutkimusraportit

Luontotietojärjestelmän täydentäminen

Gardenian puutarhaneuvonta

Rakennusvirastoon palkattu taimikoordinaattori

Pyökkien istutuskokeilu Bromarvin pyökkikannalla

Suomenlinnan saarnia monistettu istutettavaksi

Harvinaisten lajien hoitosuunnitelmat ovat myöhässä

Vieraslajilinjauksen valmistuminen on myöhässä

Jättipalsamin torjuntaa talkootyönä

Maariankämmeköitä Vuosaarella.

TAVOITE 6

KAUPUNKIRAKENTEEN TIIVISTÄMISEN JA TÄYDENTÄMISEN VAIKUTUKSIA HELSINGIN LUONNON MONI-MUOTOISUUTEEN SELVITETÄÄN.

Kaavoitushankkeet

- Ajankohtaiset kaavat
 - Kuninkaantammen, Jätkäsaaren ja Kalasataman osayleiskaavat
 - Kruunuvuorenrannan asemakaavoitus
 - Koivusaaren osayleiskaava ja asemakaavat
 - Vartiosaaren osayleiskaavan periaatteet
 - Kivinokan osayleiskaava
 - Meri-Rastilan länsirannan osayleiskaava
 - Östersundomin yhteinen yleiskaava

Kattopuutarhat

- lähes kaikissa uusien osayleiskaavojen havainnekuissa esitetään jonkinlaisia viherkatto- tai terrassiratkaisuja: Jätkäsaari, Kalasatama, Kuninkaan-
tammi, Keski-Pasila, Östersundom, mutta niitä ei toteuteta. Asemakaavoissa vastaavia määräyksiä ei yleensä ole.
- Östersundomin hulevesien yleissuunnitelma 2012

Viherkerroinmenetelmän kehittäminen Helsingin kaupungille

- Viherkerrointyökalu: www.ilmastotyokalut.fi

2 Tavoitteet ja toimenpiteet elinympäristöittäin

Helsingin kestävä viherrakenne -selvitys

- käsitelty kaikki elinympäristöt yleiskaavatasolla

Kuntien hiilitasekartoitus, osa 1 – Helsingin, Lahden, Turun, Vantaan ja Espoon maankäyttösektorin kasvi- huonekaasupäästöt, hiilinielut ja hiilivarastot

- käsitelty useita elinympäristöjä

Kuntien hiilitasekartoitus, osa 2 – hiilitaselaskuri

- laskuri: www.ilmastotyokalut.fi
- käsitelty useita elinympäristöjä

2.1 Luonnonympäristöt

2.1.1 Vesialueet

TAVOITE 7

VESIALUEIDEN HYVÄ LUONNONTILA JA KALAKANTOJEN ELINVOIMAISUUS TURVATAAN.

Itämerihaasteen toteuttaminen

- piste- ja hajakuormituksen vähentäminen:
 - viemäröinnin ja hulevesien hallinnan kehittäminen
 - peltoviljelyn aiheuttaman kuormituksen vähentäminen
 - merellisten ulkoilualueiden ja saarten jätevesijärjestelmien saneerausta kymmenellä kiinteistöllä: paineviemäröintiä ja harmaiden vesien käsittelyä
 - pienveneiden jätevesien imutyhjennuslaitteiden rakentamista (3 kpl)
 - Helsingin yliopiston Itämerensuojelun ekonomian lahjoitusprofessorin rahoitus
 - kaksi Helsingin edustan merialueen tilan tarkempaa kartoitusta t/a Muikulla
- öljyntorjuntavalmiuden kehittäminen:
 - torjuntaharjoituksia
 - kaupungin henkilöstön koulutuksia
 - valmiuspulttauksia
 - avomeripuomien hankintaa
 - uusien alusten hankinnan valmistelua

Koivusaaren osayleiskaava

- Koivusaaren rantojen vesiluonnon suunnitelma 2011 ja meriluontoon liittyvät selvitykset kaloista, kutualueista ja pohjaeläimistä

Hernesaaren osayleiskaava 2011

- meriluontoon liittyvät selvitykset pohjaeläimistöstä, Vantaanjoen kalaväylästä, silakan kutualueista ja vesikasvillisuudesta

Östersundomin hulevesien yleissuunnitelma 2012

Itäisen saariston asemakaava

- luonnon huomioiminen, luonnon virkistyskäytön edistäminen

Pienvesiohjelman toteutusta

- purojen kunnostusta: Haagan puro, Longinoja, Mellunmäen puro, Mustapuro, Mätäjoki

Purojen valuma-aluekohtaisia kunnostussuunnitelmia

- Longinoja, Mustapuro, Mätäjoki, Näsinoja, Tuomarinkylänoja

Purojen lajistoinventointeja

- kalaston seuranta: Fallbäcken, Haagan puro, Krapuoja, Longinoja, Näsinoja, Mellunkylän puro, Mustapuro, Mätäjoki, Östersundomin puro
- pohjaeläinten kartoitus: Longinoja
- piilevien kartoitus: Longinoja

Vartiokylänlahden tulvasuojelusuunnitelma

Uimareita Kallahdessa.

TAVOITE 8

PIENVESIEN MERKITYS LUONNON MONIMUOTOISUUDELLE VAHVISTUU JA NIIDEN YMPÄRISTÖN TILA PARANTUU.

Pienvesiohjelman toteutusta

- purojen kunnostusta: Haagan puro, Longinoja, Mellunmäen puro, Mustapuro, Mätäjoki

Keskuspuiston asemakaavoituksessa on otettu pienvedet huomioon: Maunulanpuron ympäristö on merkitty luo-alueeksi

TAVOITE 9

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ARVOKKAAT LÄHTEET ENNALLISTETAAN, LUONNONMUKAISET LAMMET SÄILYTETÄÄN SEKÄ MUIDEN LAMPIEN LUONTOARVOJA PARANNETAAN.

Inventointi ja kunnostussuunnitelmat lähteistä

Lampien vesihyönteiskartoituksia

- Likolampi, Saunapellonlampi

Lampien veden laadun seurantaa

Lampien kunnostusta

- Saunapellonlampi

2.1.2 Metsät ja suot

TAVOITE 10

METSIIEN JA SÖIDEN LUONTAIISET PIIRTEET SEKÄ LUONNON MONIMUOTOISUUTTA YLLÄPITÄVÄT PROSESSIT TURVATAAN.

Asemakaavoitus

- Keskuspuiston keskiosan asemakaavassa metsäisiä luo-alueita

Metsien monimuotoisuutta on kartoitettu

- METSO-inventoinnit: luontotietöjärjestelmä: www.hel.fi/luontotieto
- kääpä- ja orvakkakartoitukset: luontotietöjärjestelmä: www.hel.fi/luontotieto
- [Helsingin metsien kääpäselvitys 2011](#) (kartoitus 13 alueelta)
- [Orvakkalajistoselvitys Veräjämäen, Patolan ja Talin alueilla 2011](#)
- Metsien kääpäkartoitukset ovat kesken

Hoito jatkuvaa toimintaa, jota ohjataan läpäisyperiaatteella

- 1. Luonnonhoidon linjauksella
 - metsien eri-ikäisrakenteisuuden ja lahoppumäärän lisääminen sekä kuluneisuuden vähentäminen
 - [metsäluonnon arvokkaimmat kohteet](#) on tunnistettu aluesuunnittelussa, ja ne on luokiteltu arvometsiksi c5 -hoitoluokkaan
- 2. Luonnonhoidon työohjeella

Kallahdenniemen hoito- ja kehittämissuunnitelma

Koulumetsäprojekti yhteistyössä Suomen luonnonsuojeluliiton kanssa: kysely kouluille metsien opetuskäytöstä

Lattakääpiä Haltialassa.

2.2 Kulttuuriympäristöt

TAVOITE 11

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN LISÄÄMINEN ON YHTENÄ LÄHTÖKOHTANA VIHERRAKENTAMISESSA JA VIHERALUEIDEN HOIDOSSA.

Ohjeistusta luonnonhoidon linjauksessa

Niittymäisiä alueita puistoihin

Kotimaista alkuperää olevia puulajeja on suosittu

Rakennusvirastossa uusi taimikoordinaattori

Hanke hulevesien varassa olevien kosteikkoalueiden vesitalouden turvaamisesta

Selvitys hulevesien varassa olevien kosteikoiden luonto- ja virkistysarvoista

2.2.1 Vanhat puistot

TAVOITE 12

VANHOJEN PUISTOJEN LUONTOARVOT, VANHOJEN JALOPUIDEN JATKUMO SEKÄ PERINTEISTEN KASVIKANTOJEN MONIMUOTOISUUS SÄILYVÄT.

Kestävä viherrakenne -selvitys: puistojen luonnon monimuotoisuus

Peruskorjaussuunnittelun yhteydessä tehdään istutetun kasvilajiston kartoitus ja karkea biotooppiluokitus

Harvinaisten vanhojen kasvikantojen kartoitus

Taimikoordinaattori vastaa istutettavien taimien perinnöllisistä ominaisuuksista

Vanhojen viljely- ja puutarhakasvien säilyttäminen muutamilla kartano- ja sairaala-alueilla sekä Suomenlinnassa

Säästetty lahopuiden runkoja, joissa harvinaisia kääpä- tai hyönteislajeja

Asemakaavoituksen yhteydessä tehtävät puisto-historialliset tai ympäristöhistorialliset selvitykset: Lauttasaari, Meilahti, Eläintarhan alue, Vartiosaari

Herttoniemen kartanopuistoa.

2.2.2 Maatalousympäristöt

TAVOITE 13

LUONTOARVOJEN JA VIRKISTYKSEN KANNALTA TÄRKEÄT PELLOT OVAT SÄILYNEET VIILJELY- JA LAIDUNKÄYTÖSSÄ.

Tuomarinkylän kartanon asemakaavan muutos

TAVOITE 14

PERINTEISEEN MAATALOUSYMPÄRISTÖÖN KUULUVIEN ELIÖLAJIEI ESIINTYMISTÄ JA MONIMUOTOISUUTTA SEKÄ VESISTÖJEN TILAA ELVYTETÄÄN KÄYTTÄMÄLLÄ YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISIÄ VIILJELYMENETELMIÄ SEKÄ PERUSTAMALLA, KUNNOSTAMALLA JA HOITAMALLA ELIÖLAJIEI VAATIMIA ELINYMPÄRISTÖJÄ.

Ohjeistusta luonnonhoidon linjauksessa

Itämerihaaste

- kaupungin viljelemien peltojen ja vesistöjen välisen pientareiden, suojakaistojen ja suojavyöhykkeiden laajentaminen
- luonnonmukaisten lannoitteiden käyttö: viljavuusanalyysit, ei teollisia fosforilannoitteita
- peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys: toteutuma 195–274 ha 2011–2013
- suorakylvö: 70–170 ha vuosina 2011–2013
- luomuviljelykokeilu: 24 ha vuosittain
- vuokrattaville pelloille vesiensuojeluehtoja: mm. suojavyöhykkeet

Peltoja on muutettu niittymäisiksi

Rantapeltoja ja -niittyjä laidunnetaan

2.2.3 Niityt, kedot

TAVOITE 15

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ARVOKKAAT HOITOA JA ENNALLISTAMISTA VAATIVAT KULTTUURINIITYT KARTOITETAAN JA NIIDEN ARVOKASTA LAJISTOA HOIDETAAN.

Ohjeistusta luonnonhoidon linjauksessa

Niitytkartoitus

Hoidettavien niittyjen määrän kasvu

Harakan kasviston ja kasvillisuuden selvitystyö

- Harakan saaren muuttuva kasvillisuus 2012

Harakan saaren hoito- ja kehittämissuunnitelma

Pirttippolun luonnonmukaisen puiston kehittämisshanke

Luonnonhoitotalkoita

TAVOITE 16

LUONNONNIITYJEN LAJISTO ON MONIMUOTOISTA JA NIIDEN ELIÖLAJIEI KANNAT ELINVOIMAISIA.

Itä-Helsingin saariston asemakaava

- luontokohteet on huomioitu

TAVOITE 17

HELSINKI TOIMII AKTIIVISESTI PÄÄKAUPUNKISEUDUN NIITYYVERKOSTON KEHITTÄMISEKSI.

Niittyä Porvarinlahdella.

2.2.4 Muut kulttuuriympäristöt

TAVOITE 18

JOUTO- JA TÄYTTÖMAIDEN LUONTOTYYPIT JA ELIÖLAJISTO SÄILYVÄT MONIMUOTOISINA.

Vuosaaren täyttömaän kunnostus ja hoito

- erilaisten maaperätyyppien ja maaperän siemenpankin uusiokäyttöä
- perustettu korvaavia elinympäristöjä: paahde- ja varjoympäristöjä, lehtoa, kalkkia suosivan kasvillisuuden alueita, perhosniittyjä
- vuosaarenhuippu.blogspot.fi

TAVOITE 19

LIIKUNTAPUISTOJEN JA GOLFKENTTIEN LUONTOARVOT LISÄÄNTYVÄT.

Talin liikuntapuiston hoito- ja kehittämissuunnitelma

Vieraslajien torjuntaa

- Talin ja Ruskeasuon liikuntapuistoissa
- kuudella ulkoilusaarella
- yhdeksällä uimarannalla
- kahdeksassa venesatamassa

Talin golfkentän hoito ja kehittämissuunnitelma
tehty kaupungin ja helsingin golfklubin yhteistyönä

TAVOITE 20

SIIRTOLA- JA RYHMÄPUUTARHOJEN, KESÄMAJA-ALUEIDEN JA VILJELYPALSTOJEN KÄYTTÖ EI VAIKUTA HAITALLISESTI YMPÄRÖIVÄN LUONNON TILAAN.

Ohjeistus myöhässä

3 Ympäristövastuullisuuden edistämiseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

TAVOITE 21

HELSINGIN ASUKKAAT, PÄÄTTÄJÄT JA KAUPUNGIN HENKILÖSTÖ OVAT TIETOISIA HELSINGIN LUONNON ERITYISPIIRTEISTÄ JA NIIHIN KOHDISTUVISTA UHKISTA JA TUNTEVAT VASTUUNSA LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMISESTA.

Julkaisuja internetissä

- kaupunkisuunnitteluviraston selvitykset julkistetaan Suunnitelmat kartalla -sivustolla
- liikuntaviraston oppaat, esitteet, selvitykset ja kartat ovat kaupungin internet-sivuilla
- rakennusviraston selvitykset ja suunnitelmat ovat kaupungin internet-sivuilla
- ympäristökeskuksen tutkimukset, selvitykset ja suunnitelmat ovat internetsivuilla ja luontotietojärjestelmässä

Tietoa internetissä

- Luonnon monimuotoisuudesta
- Helsingiläisten ympäristöasenteista
- Ekosysteempipalveluista
- Villieläinten kaupungistumisesta
- Vieraslajeista
- Viherkertoimesta
- Hiilinieluista ja hiilinielulaskurista

Järjestetty koulutusta

- Kaavakoulut
- Seminaarit
- Ympäristökasvatuksen kurssit
- Ekotukitoiminnan kurssit

Laadittu oppaita ja esitteitä

- Katsaus Helsingin ympäristön tilaan
- Kääpien merkitys luonnon toiminnassa
- Lasten ympäristöopas

Virastot tiedottavat julkaisuista

Itämerihaasteen toteuttaminen

- noin 200 organisaation muodostaman verkoston tukeminen vesiensuojelutoimenpiteissä yhdessä Turun kaupungin kanssa
- Helsingin ja Turun itämeri-toimenpideohjelman toteutumisen arviointi vuosina 2007–2012 ja ohjelman uudistaminen vuosiksi 2014–2018

EU-rahoitteinen Cities for a Healthier Sea -hanke

- uusien toimijoiden innostaminen mukaan Itämerihaasteen verkostoon
- toimenpide- ja investointisuunnitelmien tekeminen partnereille
- hallinnonalojen välisen vesiensuojeluyhteistyön edistäminen.

Lapset ulkoilemassa Vuosaarella.

EU-rahoitteinen CITYWATER-hanke

- Itämerihaasteen verkoston levittäminen
- uusien hulevesiratkaisujen rakentaminen
- vesiensuojeluratkaisujen kustannus-hyötyanalyysiä
- ympäristöviestinnän tutkimusta Baltian maissa
- ympäristökasvatus
- osallistuminen verkostoihin ja tapahtumiin
- Suomenlahti 2014 -vuoden valmistelu yhteistyössä Syken ym. kanssa

Purojen merkitys helsinkiläisille – Helsingin pienvesiohjelman yhteiskunnallinen kannattavuus -tutkimus (Suomen ympäristö 5/20121)

TAVOITE 22

LUONTOKOULU-, LUONTORETKI- JA KUMMIKOULUTOIMINTAA KEHITETÄÄN.

Kummikoulutoimintaa ei kehitetä

Luontoretkitoimintaa on kehitetty

Koulujen ja päiväkotien maasto-opetuskohteiden kartoitus on myöhässä

